

بسم الله الرحمن الرحيم

گام به گام با

یادگیری

(مبانی، اجرا و ارزشیابی)

مولفان:

دکتر محمد عظیمی کیوی

(مدرس دانشگاه فرهنگیان)

دکتر علیرضا حافظی

(مدرس دانشگاه فرهنگیان)

رحمان پدري

(هیئت علمی دانشگاه فرهنگیان)

۹	مقدمه
---	-------

فصل اول : علم و ماهیت آن

۱۴	تاریخ علم
۱۵	فلسفه علم
۱۶	ماهیت علم
۱۶	مفهوم ماهیت علم
۲۰	مولفه‌های اساسی ماهیت علم
۲۰	موقتی بودن
۲۰	شواهد تجربی
۲۱	ذهنیت
۲۱	مشاهده و استنتاج
۲۱	نظریه و قانون
۲۱	اهمیت درک ماهیت علم
۲۲	راهنماهایی برای آموزش ماهیت علم
۲۳	ارتباط مهارت‌های فرایندی با ماهیت علم

فصل دوم : یادگیری و مبانی آن

۲۵	یادگیری
۲۶	یادگیری چیست؟
۲۶	رفتار گرایی
۲۷	پاولف و شرطی شدن کلاسیک

۲۸	اسکینر و شرطی شدن عامل
۲۹	یادگیری مشاهده ای بندورا
۲۹	شناخت گرایی
۳۰	پیازه، برونر و ویگوتسکی
۳۲	رویکرد پردازش اطلاعات
۳۳	انسان گرایی

فصل سوم : یادگیری و اجرای آن (برنامه ریزی و آموزش)

۴۰	برنامه درسی
۴۰	مفهوم برنامه درسی
۴۱	برداشت های گوناگون از نام درس
۴۲	محتوای برنامه درسی
۴۳	اصول انتخاب محتوا
۴۳	۱) اهمیت
۴۳	۲) وحدت محتوا
۴۴	۳) اعتبار
۴۴	۴) علاقه فراگیر
۴۴	۵) سودمندی
۴۴	۶) قابلیت یادگیری
۴۵	۷) انعطاف پذیری
۴۵	سطوح تصمیم گیری در برنامه درسی
۴۹	ویژگی های برنامه درسی مطلوب
۵۰	طراحی برنامه درسی

۵۱	تعریف برنامه ریزی درسی
۵۲	مبانی برنامه ریزی درسی
۵۲	۱) مبانی فلسفی برنامه ریزی درسی
۵۲	۲) مبانی اجتماعی و فرهنگی برنامه ریزی درسی
۵۳	۳) مبانی روانشناختی برنامه ریزی درسی
۵۳	هدف برنامه ریزی درسی
۵۳	طبقه بندی اهداف
۵۴	حیطه های اهداف آموزشی
۵۵	حیطه شناختی :
۵۵	حیطه عاطفی :
۵۵	حیطه روانی - حرکتی :
۵۶	ضرورت سازماندهی برنامه درسی
۵۶	راهبردهای یاددهی - یادگیری برنامه درسی

فصل چهارم : یادگیری و ارزشیابی

۶۱	تعریف اندازه گیری
۶۱	تعریف آزمون
۶۲	تعریف سنجش
۶۲	تعریف ارزشیابی
۶۳	تاریخچه و سیر تحول فرآیند ارزشیابی
۶۶	نقش ارزشیابی آموزشی
۶۷	ارزشیابی برنامه درسی
۶۸	چگونگی ارزشیابی برنامه درسی

- جنبه‌های اساسی در ارزشیابی برنامه درسی ۷۰
- روشهای منفعل ۷۱
- روشهای فعال ۷۱
- روش شهودی ۷۲
- روش اصل موضوعی ۷۳
- ارزشیابی کمی و کیفی در آموزش و پرورش ۷۳
- دسته‌بندی ارزشیابی آموزشی با توجه به زمان و هدف استفاده از آنها ۷۵
- ارزشیابی آغازی یا سنجش آغازین ۷۵
- ارزشیابی تکوینی ۷۶
- ارزشیابی تشخیصی ۷۷
- ارزشیابی تراکمی ۷۷
- دسته‌بندی ارزشیابی‌های آموزشی با توجه به ملاک مورد استفاده ۷۸
- ارزشیابی وابسته به ملاک ۷۸
- ارزشیابی وابسته به هنجار ۷۸
- انواع ارزشیابی برحسب نحوه اجرا ۷۹
- ارزشیابی انفرادی ۷۹
- ارزشیابی گروهی ۷۹
- رویکردهای مختلف در سنجش و ارزشیابی ۷۹
- سنجش و ارزیابی با رویکرد سستی ۷۹
- سنجش و ارزشیابی با رویکرد پویا و رشددهنده (ارزشیابی مستمر) ۸۰
- دلایل تغییر نظام ارزشیابی تحصیلی در دوره ابتدایی ۸۰
- مطالعه جزء و کل ۸۰

۸۱	مغالطه هدف با وسیله
۸۱	نتایج نامطلوب نمره محوری
۸۲	اضطراب
۸۲	ایجاد رقابت نامطلوب
۸۲	امتحان ابزار تهدید و ارباب دانش آموز
۸۲	تقلب
۸۳	کاهش خلاقیت
۸۳	ایجاد نگرش منفی نسبت به درس و مدرسه
۸۳	ارزشیابی توصیفی
۸۴	تاریخچه ارزشیابی توصیفی
۸۵	علت نام گذاری ارزشیابی کیفی - توصیفی
۸۶	اهداف ارزشیابی کیفی - توصیفی
۸۶	بهبود کیفیت فرآیند یاددهی - یادگیری
۸۷	ویژگی های ارزشیابی کیفی - توصیفی
۸۷	تغییر تأکید از ارزشیابی پایانی به ارزشیابی تکوینی و فرآیندی
۸۸	تغییر مقیاس فاصله ای (۲۰-۰)
۸۹	تنوع ابزارهای جمع آوری اطلاعات
۸۹	تغییر در ساختار کارنامه
۹۰	تغییر در مرجع تصمیم گیرنده ارتقاء دانش آموز
۹۰	پیش نیازهای تغییر در رویکرد ارزشیابی تحصیلی در کلاس
۹۰	تغییر نگرش نسبت به یادگیری و روش تدریس
۹۱	کاهش فضای رقابتی در کلاس

۹۱	شناخت دانش‌آموزان
۹۱	تغییر در چیدمان صندلی‌های دانش‌آموزان
۹۱	ایجاد محیطی انسانی در کلاس
۹۲	آماده نمودن و توجیه والدین
۹۲	ابزارهای ارزشیابی کیفی - توصیفی
۹۴	آزمون‌های عملکردی
۹۵	انواع آزمون‌های عملکردی
۹۷	چگونگی طراحی آزمون عملکردی
۹۷	مفهوم برنامه درسی پنهان
۱۰۰	منشا برنامه درسی پنهان
۱۰۱	دلایل توجه به برنامه درسی پنهان
۱۰۳	ابعاد برنامه درسی پنهان
۱۰۷	مولف‌های برنامه درسی پنهان
۱۰۸	دیدگاه‌های برنامه درسی پنهان
۱۰۸	دیدگاه کارکردگرا
۱۰۹	دیدگاه انتقادی
۱۰۹	دیدگاه ساختارگرا
۱۱۰	دیدگاه تعاملگرا
۱۱۱	دیدگاه لیبرال
۱۱۲	منابع و مآخذ

تحول بنیادین در آموزش و پرورش، تحولی عمیق و ریشه ای است که به تحول در مفاهیم نظری، روندها و فرایندها، نقش ها و کارکردها و رویکردها منجر خواهد شد. در تحول بنیادین نوع نگاه به معلم، کتاب، مدرسه، کلاس درس و به ویژه دانش آموز دگرگون شده است. این نگاه، معلم را در قله می بیند و همه شرایط و امکانات را برای الگو پذیری و تأسی دانش آموز به معلم جهت دستیابی به قله های انسانیت، علم و ادب و اخلاق فراهم می آورد. تفکر و تعقل، خلاقیت و نوآوری، بهره مندی از روش های نوین و فناوری های جدید، ایجاد محیطی با نشاط و شاداب، دبایی مدرسه دوست داشتنی، همه و همه در خدمت تربیت دانش آموزان برای دستیابی به مراتبی از حیات طیبه و قرب الهی می باشند.

تحقق این مهم نیازمند بررسی نیروی انسانی با محوریت استقرار نظام رتبه بندی و نظام جذب و نگهداشت معلمان می باشد که به لطف الهی در دستور کار قرار دارد. اینک که «سند تحول بنیادین آموزش و پرورش» به مثابه قانون اساسی برای تحولات همه جانبه و دراز مدت به تصویب شورای عالی انقلاب فرهنگی و شورای عالی آموزش و پرورش رسیده و در دستور کار وزارت آموزش و پرورش قرار گرفته است، باید تمام زیر نظام ها و مؤلفه های خرد و کلان نظام تعلیم و تربیت مورد بازخوانی و بازتربیت قرار گیرد.

«برنامه درسی» به عنوان یکی از زیر نظام های اصلی سند تحول بنیادین و به منزله نقشه جامع یادگیری، زمینه ایجاد تحول همه جانبه، گسترده و عمیق در نظام آموزشی را فراهم می آورد. این برنامه تحول آفرین با تدارک فرصت های تربیتی، علمی و اجتماعی، درصدد است تا امکان کسب شایستگی های لازم جهت درک و اصلاح موقعیت براساس نظام معیار اسلامی توسط دانش آموزان را میسر سازد و آنان را برای تکوین و تعالی پیوسته هویت خویش تا دستیابی به مراتبی از حیات طیبه یاری رساند. رسالت خطیر برنامه درسی ملی فراهم آوردن ساز و کارهای مناسب برای طراحی، تدوین، اجرا و ارزشیابی از برنامه های درسی در سطوح ملی تا محلی می باشد تا مبتنی بر فلسفه تعلیم و تربیت اسلامی، مفاهیم آموزشی و

تربیتی به صورت نظام مند و ساختار یافته در اختیار کودکان و نوجوانان قرار گیرد و محیطی با نشاط و مدرسه دوست داشتنی را به تصویر بکشاند.

از آنجا که موضوع برنامه ریزی درسی، یک رشته نوپا در کشور می باشد، لذا تدوین برنامه های آموزشی، تألیف کتاب های درسی، تعیین زمان و ساعات آموزش، روش های تدریس، بهره گیری از روش های متنوع یادگیری و تکنولوژی آموزشی در قبل و بعد از پیروزی انقلاب اسلامی، از یک برنامه جامع و همه جانبه نگر مبتنی بر فرهنگ اسلامی ایرانی تبعیت نمی کرده است که این امر آسیب ها و کاستی های فراوانی را به همراه داشته است. با گذشت زمان و افزایش دانش فنی در زمینه طراحی و تولید برنامه های درسی و انباشت تجربیات مفید و منظم، انجام پژوهش ها و مطالعات داخلی و تطبیقی، ضرورت تدوین یک برنامه راهبردی و جامع برای ساماندهی بهینه برنامه درسی و تولید محتوای آموزشی در دوره ها و سطوح مختلف یادگیری بیش از پیش احساس می شود.

لذا هدف آموزش و پرورش هر جامعه پیشرفت و توسعه همه جانبه است چرا که تربیت نیروی انسانی کارآمد در ساختن یک جامعه ایده آل و مطلوب نقش اساسی دارد. در این راستا برنامه درسی، آموزش و ارزشیابی رکن اصلی تعلیم و تربیت در جهت رسیدن به اهداف آموزش و پرورش می باشد. برنامه چگونه زیستن برای تمام مراحل یک نسل و چگونگی یاددهی و یادگیری مهارتها و توانمندیا به سازندگان جامعه و ارزشیابی از این فرایندها نیازمند نگارش هزاران کتاب در این زمینه می باشد.

کتاب حاضر و نویسندگان کوشیده اند تا تعلیم و تربیت و مباحثی در زمینه حوزه تخصصی و نو ظهور یادگیری، ارزشیابی، آموزش و ارتباط این مفاهیم گام موثر بردارند.

این کتاب می تواند به عنوان یک منبع درسی و تخصصی مورد استفاده مدرسان و دانشجویان و پژوهشگران و کارشناسان حوزه برنامه درسی و مدیران و معلمان مدارس، دانشگاهها و مراکز تربیت معلم مورد استفاده قرار گیرد.

مolfan Amadgi xod ra dar jehat astfاده az pishnehادات و انتقادات اساتید محترم و دست
اندرکاران حوزه تعلیم و تربیت در غنی کردن محتوای مجموعه علمی و راهنمایی های
ارزشمند ما را یاری نمایند.

در نهایت از تمامی عزیزانی که ما را در این امر مهم یاری نموده اند تشکر و قدردانی
می کنیم بویژه از جناب آقای دکتر نامور قربانی مدیر مسئول انتشارات پژوهش های دانشگاه و
مهندس فرزین جهانگیری که زحمات زیادی را در تهیه و چاپ متقبل نموده اند.

محمد عظیمی گیوی

علیرضا حافظی

رحمان بدری

www.ketab.ir